

CSELEKVŐ KERESZTYÉNSÉG

IVÁNYI GÁBORRAL BESZÉLGET BAKA ISTVÁN

Iványi Gáborral, a Magyarországi Evangéliumi Testvérközösség lelkészével, parlamenti képviselővel, ez év májusában találkoztam először Olasz-Svájcban, egy Lugano melletti tóparti üdülőfaluban, Magliasoban. Az Európai Protestáns Magyar Szabadegyetem rendezte meg itt hagyományos évenkénti akadémiái napjait. Bibó István életműve és a mai politikai életre gyakorolt hatása volt a tanácskozás témája. A tegnapi és mai ellenzék legjelesebb képviselőit hívják meg előadónak: Kenedi Jánostól Molnár Gusztávig és Vásárhelyi Miklóstól Pozsgay Imréig, de megszólaltak a nyugati magyar emigráció és a magyarországi egyházak képviselői is. Az izgalmas és az otthoninál jóval nagyobb politikai kultúráról tanúskodó előadások és egyéb programok mellett (Kányádi Sándort követően egy óra nekem is jutott, hogy mint „fiatal” költő elmondjam a verseimet) szerettem volna látni is valamit a polgári társadalom mintaországából. Iványi Gábor autóval érkezett; megkérdeztem tőle, nem készül-e valahová? Alig egy napja ismertük egymást, mégis rögtön felajánlotta, hogy a konferencia szünnapján elvisz Solothurnba, ahol a nagynénje lakik. Donáth László evangélikus lelkész, a kommunista Donáth Ferenc, Nagy Imre harcostársának fia ült Gábor mellé az első ülésre. Áthaladtunk a 17 kilométer hosszú Szent Gotthárd-alagúton, elrobogtunk Uri kanton (Teli Vilmos földje) tavai mellett, megcsodáltuk Solothurn középkori és barokk templomait, s a nagynéni szíves vendéglátását megköszönve, elindultunk visszafelé – nem is sejtve, milyen kalandokban lesz részünk... A visszaúton kezdett Gábor abba a történetbe, amelyet most, ezen a nyirkos novemberi napon, egy kispesti imaház vendégszobájában, szeretnék újra hallani tőle és – szegedi vonatkozásai miatt is – megosztani a Délmagyarország olvasóival.

[illegible]

 - A metodista egyház Magyarországon a XX. század elején jelent meg. A cselekvő keresztyénséget hirdeti, jelentős karitatív tevékenységet folytat. A reformáció harmadik ágához tartozik, a római katolicizmust illető bírálataival közel áll a református egyházhhoz, amelynek a

magyarság körében hagyományosan nagy tekintélye van, s mivel karitatív funkciókat is ellát, a mi közösségünk háltérben maradt mellette. A metodisták elsősorban az alsóbb és a nemzetiségi néprétegek között dolgoztak, így az első és második világháború utáni területvesztések, a németek kitelepítése és a szlovákság egy részének „repatriálása” után tovább csökkent befolyásuk. Kisebb közösségek azért maradtak Jugoszláviában és a Kárpátalján is. A kommunista hatalomátvétel után mindössze három-négyezer hívet számláló egyházunk jó ideig kevesebb üldözésnek volt kitéve, mint a nagyobbak...

[illegible]

 - Abban az időben a metodista egyház tagja volt az ún. Szabadegyházak Szövetségének, melynek élén egy formálisan adventista férfi, Palotai Sándor állt, aki haszonélvezője volt a rendszerek, rengeteg anyagi visszaélés terhelte, a hatalmiokról nem is beszélve. Ő az Egyházügyi Hivatal előretolt bástyája volt, információkat gyűjtött és manipulált velük, - de hát pontosan ezt várták tőle. A metodista egyházat szuperintendens vezette; ez a tisztség püspökhelyettesi rangnak felel meg, mert az egyház felügyelő püspöke, akihez egész Kelet-Európa és még Észak-Afrika is tartozik, Svájcban székel. A szuperintendens helyettese volt évekig apám, Iványi Tibor nyíregyházi lelkipásztor, de miután 1968-ban engem és bátyámat kicsaptak a középiskolából, az Egyházügyi Hivatal elvárta, hogy apámat váltsák le. Én 1970-ben kezdtem meg teológiai tanulmányaimat. 1973-ban járt le a szuperintendens megbízatása, s ekkor a Szabadegyházak már említett elnöke eljött kipuhatolni, hogy az egyháztanács tagjai közül ki lesz a várható utód. Három jelölt volt, köztük a szuperintendens fia és apám is, aki a próbaszavazás alapján a legesélyesebb lett volna. Ezért Palotai, akinek a kétes ügyei miatt már több összetűzése volt apámmal, azt akarta besulykolni a közvéleménybe, hogy az ÁEH (Állami Egyházügyi Hivatal) abba már nem szól bele, kit választanak meg e tisztségre, de azt kiköti, hogy kit ne válasszanak. Azaz Iványi Tibort nem ajánlatos jelölni. Úgy éreztük, többé nem mehetünk bele, hogy a hivatal az ilyen belső ügyekbe beleszóljon. Apám a nyíregyházi gyülekezet vezetője volt, ezért a többi egyház ottani képviselőjét rávették: panaszojják be apámat, mert úgymond, zavarja az ökumenikus együttműködést. (Húsz éve dolgozott Nyíregyházán, furcsa módon, eddig senkinek se volt baja vele.) Aztán édesanyámnak egy kis, házi használatra írott versikéje megjelent egy nyugati egyházi folyóiratban, s ebbe a versbe olyan tartalmakat magyaráztak bele, amiket „szocialista rendszerünk” elleni

vállaljuk a felelősséget. Az eljárás folytatódott, de közben a hitélet sem szünetelt. Lelkészársaimmal együtt különböző büntetéseket kaptunk, közveszélyes munkakerüléssel és közokirathamisítással vádoltak. Ugyanis személyi igazolványunkból erőszakkal kivezették a munkaviszonyunkat, de mi - mivel bennünket a gyülekezetünk alkalmazott - továbbra is hivatalban levőnek tekintettük magunkat, és visszaírtuk a munkaviszonyt. (Egyházunk szuperintendense is maga írta be ezt az igazolványába - elfogadott dolog volt -, de mi hiába hivatkoztunk rá.) Mivel a jogerős bírói ítélet ellenére sem hagytuk el templomunkat, az egyházvezetés bagóért eladta egy szövetkezetnek. Az imateremben falakat húztak, irodákra osztották; többé nem tudtunk bemenni. Ezért előbb a templom udvarán, majd - miután innen is kizártak bennünket - az épület előtt, az utcán folytattuk az istentiszteleteket. Kezdetben ezeket a rendőrség megpróbálta felszámolni - nem durván, csak körülvettek bennünket és felszólítottak, hogy „oszoljunk”. Mi, természetesen nem mozdultunk. Erőszakos fellépés sohasem történt, de ellenségeink jól bírták; négy és fél évig tartott ez az állapot; hetente háromszor, télen-nyáron, a szabad ég alatt voltak az istentiszteletek, s szerencsére, az időjárás mindvégig kegyes volt hozzánk; ha szemerkélt is néha az eső, annyira sohasem esett, hogy dolgunk végezetlen kellett volna hazamennünk. Nem mindenki bírta a megpróbáltatásokat, többen elmentek más felekezetekhez, főleg a reformátusokhoz. De a többség kitartott. Ám ekkor alakult ki barátságom az ún. demokratikus ellenzékhez tartozókkal. Közülük jó néhányan Haraszti Miklós, Kis János, Bence György, Krassó György és mások is - eljártak utcai istentiszteleteinkre, beálltak közénk, bár ehhez - őszintén megmondták - a vallásos érzésnek nem volt köze, szolidaritásukat akarták megmutatni.

 - Még Svájcban mesélted, hogy Isten mintha jeleket adott volna. Á kutyára és a madárra gondolok...

 - Egyszer odajött hozzánk egy kutya, leült ő is a fa alá, amelynél megálltunk, végig ott ült nagy békességben, meghallgatott engem és az énekeket, aztán, amikor látta, hogy búcsúzkodunk már, elment. Másik alkalommal egy madár ült fölöttem a faágon... Én egyáltalán nem vagyok csodaváró ember, az én hitemet nem erősíti, ha számomra megmagyarázhatatlan dolgot élek át, mégis azt éreztem ilyenkor, hogy Isten figyel rám, vigasztaló üzenetet küld nekem... És ez nagyon sokat jelentett, mert elvesztettem a kollégáimat, a barátaimat és - bár igyekeztem tartani magam - nagyon el voltam

keseredve.

Hogyan vették el a szegedi templomotokat 1977-ben?

Mi sehol se távoztunk önként; az volt az elvünk, hogy tettelegesen ellenállni nem kell, de a hatóság erőszakos fellépését megkönnyíteni nem szabad. Nem fogunk verekedni, dulakodni, de ahol törvénytelenül járnak el, ott leszünk, és ha azt akarják, hogy elmenjünk, vigyenek el onnan. Amikor az apámmal szolidaritást vállaló szegedi lelkészünk, Vadászi András kilakoltatását tervbe vették, gyülekezetéből a bátrabbak, öregek is, és mi, kollégái, elhatároztuk, hogy vele leszünk, ha megvédeni nem is tudjuk. Nem is fogtuk fel igazán ennek veszélyességét, mert – akár egy kirándulásra – a gyerekeinket is magunkkal vittük. Az épület a Londoni körút sarkán áll, ma is ez a szegedi metodisták székhelye. A megadott időpontban megjelent a lakásosztály vezetője és az egyházi ügyekkel foglalkozó rendőrtiszt, bizonyos Nagy Béla, és a jelenlevőket távozásra szólította fel. A gyülekezet erre belekezdett egy zsoltárba. Ettől a „hivatalos személyek” zavarba jöttek, egy ideig álldogáltak, aztán közölték, hogy negyedórát kapunk a távozásra.

Az imateremben gyűltetek össze?

Nem, lezártunk minden ajtót, és az udvarra kihordott padokra telepedtünk, ott vártuk a kilakoltatókat... Negyedóra múlva az ott levő néhány rendőr megkísérelte szétrángatni a társaságot, de ez nem ment: mindenki ragaszkodott a helyéhez. Ezért URH-n erősítést kértek. Ekkor derült ki, hogy számítottak rá: nem fogunk önként távozni – előző éjjel Miskolcra egy kommandós egységet hoztak, és ezek a kommandósok jöttek most, egyébként fegyvertelenül. Egyenként cipelték ki az embereket; aki nem akart felállni, megemelték a vállánál fogva, úgy vitték ki az utcára. Ám akit kivittek, zsoltárt énekelve, nyomban megindult visszafelé -, így hát 15-20 rendőrből kordont vontak, hogy megakadályozzák a visszatérésünket. Maguk a kommandósok nagyon udvariasan viselkedtek, de ez a helyi egyházügyi és néhány szegedi rendőr nem tudott uralkodni magán, egy civilruhás nyomozó is tüzelte őket; elkapták a felállított emberek haját, csipkedték őket. Szerencsére, verekedés nem volt, de ez nem rajtuk múlt, hanem a kommandósokon, akik később elmondták nekünk, hogy nem tudták, mire jönnek, és nagyon szégyellik magukat. A rendőrök betörték a kaput, feltörték az ajtókat és a lelkész összes holmiját egy bútorszállító

kocsira pakolták. A szószéket és még néhány istentiszteleti kelléket a kommandósok mentették ki - a civilruhás egyházügyi ellenére (őt még igazoltatták is, amikor nagyon „ugrált” már.) A lelkipásztort egy tarjáni bérház tizedik emeleti két és fél szobás lakásába zsuppolták - a hét gyerekével. Helyére rögtön betették az utódját - ő ma is a szegedi metodista lelkész... Ezután a „kilakoltatott” gyülekezet elment egy pincébe, évekig ott tanyázott, majd - amikor már lehetett - a Bokor utcában vásárolt egy házat. Még öt-hat nagyobb kilakoltatás volt, azért csak ennyi, mert nem minden „lázadónak” volt a templom mellett lakása. Nyolcvanegyig zaklatták a hozzánk tartozókat, ebben az évben ismerték el önállóan egyházrészünket Magyarországi Evangéliumi Testvérközösség néven, ekkor költöztek a szegediek is mostani székházukba.

– Megváltozott az AEH vezetése?

 - A vezetője ugyanaz maradt, de addigra levonult a brezsnyevi ideológiai hullám java, és mégiscsak Helsinki után voltunk: nagyon rossz visszhangja lett Nyugaton az egyházüldözéseknek. A mi hatalmasságaink belátták, hogy valamiképpen meg kell oldani a problémát, mert megszüntetni nem lehet. Megalakult a Testvérközösség, de azért még nyolcvanegy után is volt részünk kisebb-nagyobb zaklatásokban. Az elismerésünk 1981. október 1-jére esett, s erre a napra ünnepélyes istentiszteletet rendeztünk Nyíregyházán. De mivel ez hétköznapi volt, minden hívűnkél utána néztek, kért-e szabadnapot, hogy részt vehessen az ünnepségen, s a munkahelyeket megpróbálták rábeszélni, hogy ne engedjék el őket. Évekkel később is előfordult, hogy egyik vidéki utamon elkapott a rendőrség, és fél napig fogvatartott. Éreztették velünk, hogy bár fogcsikorgatva elismertek bennünket, ezután se veszik le rólunk a szemüket és a kezüket.

 - Hogy bírtad átvészelni a nehéz éveket? Mennyire segített a családi összetartozás? Tudom rólad, hogy tizenegy testvéred van, neked magadnak hat gyerekek, rajtuk kívül kettőt örökbe is fogadtál...

 - Első három gyerekem a legvadabb években született... Engem mindenben támogatott a feleségem, egyszer, két nap után, még a rendőrségi fogdából is kihozott a határozott fellépésével, s ezt a harcot nem is tudtam volna másképp végigcsinálni. Ellenpéldaként ott van a bátyám, aki ezt a támogatást nem kapla meg; szét is hullott a családja... Állandó feszültségben élünk - hátha ma újra jönnek, ismét behívnak, megint ház kutatás lesz -,

(A **Baka István művei. Publicisztikák, beszélgetések** című kötetből)

[← Előző oldal](#)

[Következő oldal →](#)